

20.3.2007

KONSERNISUHTEEN MUODOSTUMINEN KUNTAKONSERNISSA

1 Lausuntopyyntö

Kaupunki A pyytää kuntajaostolta lausuntoa siitä, onko X Oy (Yhtiö) kuntajaoston konserniohjeessa tarkoitettu kaupungin B tytäryhteisö. Hakijan käsityksen mukaan yhtiö ei ole tytäryhteisö, koska kuntajaoston konserniohje lähtee siitä, että tytäryhteisö määritellään tosiasiallisten olosuhteiden perusteella ja koska kaupunki B:llä ei ole osakassopimuksessa sovitun hallituksen päätöksentekoa koskevan määräenemmistösäännöksen takia tosiasiallista enemmistöä Yhtiössä.

Yhtiössä on kahdeksan osakasta. Kaupunki B omistaa osakkeista 4864 kpl (64,68 %) ja muut osakkaat omistavat yhteensä 2656 kpl (35,32 %).

Yhtiöjärjestyksen mukaan Yhtiön asioita hoitaa hallitus, johon yhtiökokous valitsee kymmenen varsinaista jäsentä ja heille 1-2 henkilökohtaista varajäsentä. Hallitus on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet hallituksen jäsenistä on saapuvilla. Hallituksen kokouksessa päätökseksi tulee se mielipide, jota kannattaa vähintään 6/10 osaa annetuista äänistä.

Yhtiön hallintoa koskevassa osakassopimuksen kohdassa on sovittu, että hallitukseen valitaan kymmenen jäsentä, joista viisi jäsentä ja varajäsentä nimeää kaupunki B ja viisi jäsentä ja heille varajäsenet nimeävät muut osakkaat. Hallituksen puheenjohtaja valitaan kaupungin B nimeämästä jäsenehdokkaasta. Myös osakassopimuksessa on sovittu, että hallituksen päätökseksi tulee se ehdotus, jota on kannattanut vähintään 6/10 annetuista äänistä.

Osakassopimuksessa on sovittu määräenemmistösäännöksiä myös yhtiökokouksessa päätettäville asioille osakeyhtiölaissa säädettyjen määräenemmistösäännösten lisäksi. Yhtiökokouksessa on tehtävä päätös $\frac{3}{4}$ enemmistöllä kaikista Osakkaiden osakkeista ja äänistä sekä vähintään kolmen Osakkaan kannattamana seuraavissa asioissa:

- 1) Yhtiön toiminnan lakkauttaminen tai purkaminen tai olennainen supistaminen taikka laajentaminen,
- 2) Osakepääoman korottaminen tai alentaminen, omien osakkeiden lunastaminen sekä optioiden, vaihtovelkakirja- ja optiolainojen liikkeellelasku ja niiden ehtojen muutokset,
- 3) Yhtiön sulautuminen, eriytyminen tai jakautuminen

2 Lausunnon perustelut

2.1 Kuntajaoston yleisohje kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta (2004)

Yleisohjeen mukaan kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Määräämisvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräämisvalta toisessa yhteisössä.

Yleisohjeen mukaan kunnalla on määräämisvalta muussa yhteisössä, kun sillä on

- enemmän kuin puolet yhteisön kaikkien osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiöosuuksien tuottamasta äänimäärästä; tai
- yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen, yhdistyksen, säätiön tai niihin verrattavien sääntöjen nojalla oikeus nimittää tai erottaa enemmistö yhteisön hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenistä taikka enemmistö sellaisen toimielimen jäsenistä, joka nimittää hallituksen; tai
- sopimuksen perusteella edellä selostettua vastaava määräämisvalta.

Kunnan tytäryhteisöllä tarkoitetaan niitä osakeyhtiöitä, yhdistyksiä ja muita yhteisöjä sekä säätiöitä, joissa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta. Määräämisvalta arvioidaan tosiasiallisten olosuhteiden perusteella.

Kunnan yhteydessä konserniyhteisöllä tarkoitetaan emoyhteisönä toimivaa kuntaa sekä sen tytäryhteisöä. Kuntayhtymää ei käsitellä tilinpäätöstä laadittaessa tytäryhteisönä, vaikka kunta omistaisi siitä tai omaisi sen määräysvallasta yli puolet.

2.2 Kirjanpitolaki (1336/1997) ja kirjanpitolautakunnan yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta (7.11.2006)

Konsernisuhde perustuu KPL 1:5.1 §:n ja saman luvun 6 §:n mukaan määräysvaltaan toisessa yrityksessä. Kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä (kohdeyritys), kun sillä on:

- 1) enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen; tai
- 2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänten enemmistö (KPL 1:5.1 §).

Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Kohdeyrityksen kokonaisäänimäärän laskemiseksi vähennetään ne äänet, jotka liittyvät kohdeyritykselle itselleen tai sen KPL 1:6 §:ssä tarkoitettulle tytäryritykselle kuu-

luviin osakkeisiin tai osuuksiin. Omissa nimissään mutta toisen lukuun toimivan henkilön eli bulvaanin äänimäärät luetaan kuuluvaksi sille, jonka lukuun toimitaan (KPL 1:5.2 ja 1:5.4 §).

KPL 1:5.1-2 §:n mukaan määräysvallan saa aikaan joko ääntenenemmistö tai hallituksen taikka vastaavan toimielimen jäsenten enemmistön nimittämis- tai erottamisoikeus. Tällä perusteella saattaa syntyä tilanne, jossa yritys näyttäisi kuuluvan samaan aikaan kahteen konserniin. Yritys ei kuitenkaan voi kuulua samanaikaisesti kahteen eri konserniin. Se luetaan siihen konserniin, johon kuuluvilla yrityksillä on oikeus nimittää tai erottaa hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenten enemmistö. (Kirjanpitolautakunnan yleisohje)

3 Kuntajaoston kannanotto

Kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja kuntalain 68–70 §:n soveltamisesta.

KPL 1:5.1-2 §:n mukaan määräysvallan saa aikaan joko ääntenenemmistö tai hallituksen taikka vastaavan toimielimen jäsenten enemmistön nimittämis- tai erottamisoikeus. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Yritys ei kuitenkaan voi kuulua samanaikaisesti kahteen eri konserniin. Jos määräysvalta kohdeyrityksessä ei ole johdettavissa pelkästään osakkeiden omistussuuden perusteella, silloin se luetaan siihen konserniin, johon kuuluvilla yrityksillä on oikeus nimittää tai erottaa hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenten enemmistö.

4 Kuntajaoston lausunto

Kohdeyhteisön tilinpäätös yhdistellään sen kunnan konsernitilinpäätökseen, jolla on määräysvalta kirjanpitolain 1:5 §:n mukaisesti omistukseen perustuvan äänimäärän perusteella. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta.